

Različiti oblici participacije

Postoje različiti oblici participacije. Ona može početi u učionici ili školskoj zajednici i proširiti se na šire društvo, van škole:

1. Informisati se o trenutnim pitanjima i liderstvu
2. Pisati o trenutnim pitanjima i liderstvu
3. Raspravljati o trenutnim pitanjima
4. Podržavati određene akcije u zajednici
5. Osnovati grupu podrške (ili političku partiju) ili pridružiti se razvojnom pokretu
6. Učestvovati u skupovima grupe podrške
7. Rukovoditi nevladinom organizacijom
8. Glasati na izborima
9. Podržavati kandidate na izbornim kampanjama
10. Kandidovati se na izborima i prihvatiti politički mandat poslije izbora
11. Plaćati poreze
12. Učestvovati u lobiranju
13. Služiti vojsku
14. Koristiti pravne puteve, npr. kontaktirati vladine zvaničnike, poslati slučaj na sud itd.

5. Pedagoški pristup: učenje na primjeru

Ovaj priručnik koristi klasični induktivni pristup nastavi, učenje kroz konkretne primjere. Proučavanjem ili kroz iskustvo jednog ili više primjera, učenici mogu shvatiti opšti, apstraktni princip ili steći uvid u nešto.

Ovaj priručnik demonstrira tri koraka koje nastavnici treba da preduzmu kada predaju uz pomoć primjera:

1. Pažljivi izbor jednog ili više odgovarajućih primjera; donošenje odluke o najboljem sredstvu i metodama predstavljanja primjera.
2. Stvaranje pažljivo vođenih faza diskusije i razmišljanja u toku kojih učenici – koristeći dati primjer – razvijaju svoje opšte znanje o temi i njenim ključnim konceptima. U fazama diskusije i razmišljanja, učenici razvijaju svoje opšte znanje i savladavaju ključne koncepte koje je demonstrirao dati primjer.
3. Stvaranje odgovarajućih mogućnosti za upotrebu novousvojenih znanja i kategorija njihovom primjenom u novim kontekstima (transfer znanja).

Kako bi se nastavniku pružila podrška u izvođenju koraka 2, matrica se koristi u svim cjelinama. Ova matrica oslovljava tri dimenzije koje se tiču demokratskog građanstva i obrazovanja o dječjim pravima koje su bitne za opisanu cjelinu. Ključna pitanja bi trebala da usmjeravaju razmišljanje učenika u razredu. Ovaj napor razmišljanja od strane učenika je važan, jer ciljevi učenja ne treba da ostanu potisnuti u svijesti nastavnika i učenika, već učenici treba da ih izraze riječima, kao nešto što su razumjeli, iskusili, naučili ili nešto što bi voljeli da rade u budućnosti. Razmjenom mišljenja u razredu, učenici će pomagati jedni drugima, a time i čitavoj razrednoj zajednici.

Procesi učenja će postati najmoćniji i najefikasniji ako učenici znaju zašto uče određene informacije, koncepte i kategorije, vještine i principe ponašanja u demokratskim društvima. Faze refleksije i diskusije stoga treba ne samo da daju opšte zaključke iz konkretnih primjera, već i da oslove čitavi proces učenja. U smislu konstruktivnog učenja, učenici će postati svjesni ličnog pristupa učenju uopšte, otkriće koji su lično tip učenika i koje konkretne dobre strane i potrebe učenja imaju. Nastava u duhu ljudskih prava („kroz“) podstiče nastavnike da učenicima pruže prostor i

vrijeme za učenje prema individualnim potrebama. Tek tada možemo postati svjesni naših učeničkih profila kao dijela našeg identiteta.

Iz perspektive demokratskog liderstva, nastavnik ne treba da čuva ciljeve učenja sakrivenim, već da ih otkrije učenicima, što, samo po sebi, pretvara planiranje časa u vježbu demokratskog odlučivanja.

Konačno, ova vrsta meta-učenja na časovima dječjih prava daje model kako učiti učenike da organizuju svoje lične procese učenja. U modernim

društvima, procesi promjene – na primjer tehnologija, ekonomija, globalizacija ili prirodna sredina – postaju dinamičniji i složeniji. Ovo stvara nove izazove za buduće generacije: da bi uspjeli na poslu i učestvovali u donošenju odluka, oni će postati dio cjeloživotnog procesa učenja, pošto će morati da se bave problemima koje niko danas u školi ne može ni predvidjeti. Naši učenici stoga treba da postanu eksperti u kooperativnom učenju, projektnom radu, procjeni procesa i rješavanju problema. U ovom priručniku mi djeci na početku njihovog života predlažemo neke male korake za učenje.

6. Učenje putem zadataka: propratno učenje

Cjeline su osmišljene kao mali projekti u kojima se učenici suočavaju sa problemima koji su tipični za projektni rad – povezivanje sa predmetom proučavanja, organizacija rada, komunikacija, poštovanje vremenskog okvira itd. Nalaženjem načina da se identifikuju i riješe ovi problemi, učenici razvijaju širok spektar kompetencija (učenje koje se zasniva na zadatku).

U cjelini 1 učenicima se daje zadatak da naprave cvijet na kojem stoji njihovo ime i fotografiju. Na učenicima je da odluče kako će osmisliti svoj cvijet, gdje će naći materijal, fotografiju, kako će planirati vrijeme. Na ovaj način djeca će naučiti puno „na poslu“, ali nastavnik treba da pažljivo razmisli o planiranju zadatka i donošenju odluka o sljedećem: Koliko će vremena imati djeca? Koje materijale je potrebno obezbijediti? Treba li da neke djelove za cvijet donesem gotove? (vidi varijacije projekta u Cjelini 1).

Ovaj primjer pokazuje da se u veoma ranoj dobi djeca podstiču da preuzmu odgovornost za svoj rad na času, u suštini da odgovornost podijele sa nastavnikom. Ova vrsta iskustva u učenju je važna ako učenici treba da planiraju svoj rad nezavisno na naprednijem nivou.

U obrazovanju o dječjim pravima, kao ogrankom EDC, nastavnik će djelovati u širem opsegu uloga i aktivnosti. Nastava „o“ dječjim pravima odgovara klasičnoj funkciji poučavanja i informisanja - putem predavanja, zadatka čitanja, kratkog filma itd. Nastava „kroz“ i „za“ dječja prava, s druge strane, zahtijeva od nastavnika da razmisli o svom ponašanju i tipu ličnosti kao uzoru. Djeca će ozbiljno shvatiti poruku odraslog ako je njeno ili njegovo ponašanje podržava, na primjer, tonom glasa i nivoom razumijevanja, tolerancijom, pravednošću i ohrabrenjem. Kao što sve cjeline u

ovoj knjizi pokazuju, metode nastave i učenja usko odgovaraju materiji koja se obrađuje. Učenje koje se zasniva na zadatku zahtijeva pažljivo planiranje i pripremu od strane nastavnika, koji se kasnije može učiniti i neaktivnim u razredu. Međutim, dok učenici rade, nastavnik ih pažljivo posmatra; on ili ona će identifikovati i efikasno odgovoriti na učeničke kompetencije i potrebe u smislu znanja i razumijevanja, sticanja vještina i vrijednosti.